

**Congres Ergocontrol: 'Gezondheidsbevordering
bijstandsgerechtigden: voorwaarde voor werkhervatting!'
Speech Jan van Zijl: 'Al sportend op weg naar werk'
Do 7 juni, 13.05-13.20 in Driebergen**

Dames en heren,

'Sportend op weg naar werk', dat is de titel van mijn bijdrage, zoals u in de congresbundel heeft kunnen lezen.

Ik ga vanmiddag nader in op de ontwikkeling van re-integratie van bijstandsgerechtigden.

Meer specifiek zal ik ingaan op de ontwikkelingen op de gemeentelijke re-integratiemarkt en de plaats van sporttrajecten daarin.

Mijn verhaal is grotendeels gebaseerd op de "Route naar resultaat" een brede analyse over de re-integratiemarkt die de RWI in 2006 heeft uitgebracht.

Daarnaast heeft de RWI de afgelopen tijd veel gesprekken gevoerd met gemeenten over dit onderwerp.

In 2002 is de private re-integratiemarkt geïntroduceerd.

Gemeenten en UWV moesten hun re-integratie uitbesteden op de private markt.

Nu in 2007, vijf jaar na dato, is er lang niet alleen meer sprake van uitbesteding op de private markt, maar van een divers scala van partijen die actief zijn met re-integratie.

Die diversiteit in de uitvoering komt omdat er bij veel opdrachtgevers op de re-integratiemarkt meer aandacht is gekomen voor resultaten en voor maatwerk.

De financiële verantwoordelijkheid van opdrachtgevers is toegenomen.

Zeker bij gemeenten door de introductie van de WWB.

Daarom eisen opdrachtgevers resultaten.

Hoewel onder andere uit onderzoek van de RWI blijkt dat door trajecten wel degelijk meer mensen aan het werk komen, vallen de resultaten soms toch tegen bij de hooggespannen verwachtingen die er waren bij introductie van de private markt.

Daarbij zijn de mogelijkheden voor gemeenten ook toegenomen om weer re-integratie in eigen hand te nemen door het afschaffen van de aanbestedings- en uitbestedingsregels op de re-integratiemarkt.

Grofweg zijn er drie strategieën zichtbaar bij gemeenten om betere resultaten te bereiken:

- 1. Het verbeteren van hun rol als opdrachtgever;**
- 2. Meer zelf doen;**
- 3. Maatwerk inzetten en nieuwe producten.**

Ik loop deze strategieën één voor één langs.

Strategie 1: De rol als opdrachtgever

Gemeenten hebben hun rol als opdrachtgever verbeterd.

Ze zijn meer echt gaan vergelijken.

In het begin waren gemeenten al blij als ze de juiste aanbestedingsprocedure hadden gevolgd en in ieder geval een bedrijf konden inhuren na de selectie-en gunningsfase.

Tegenwoordig gebruiken gemeenten de aanbestedingsprocedure écht om te vergelijken en niet alleen omdat het moet.

De kwaliteit van de bestekken van gemeenten is verbeterd.

Gemeenten zelf zijn daarvan overtuigd.

De mening onder re-integratiebedrijven is nog weleens wisselend, maar lijkt positiever dan een paar jaar terug.

In de bestekken is ook minder focus op prijs, maar meer op kwaliteit.

Er worden bijvoorbeeld kwaliteitscriteria gesteld of eisen aan de dienstverlening, bijvoorbeeld een cliënt moet zoveel uur per week contact hebben met de consulent.

De contractduur neemt toe en vaker wordt verlenging toegepast, bijvoorbeeld met twee keer een jaar.

Dat is een goede ontwikkeling, want jaarcontracten zorgen voor veel hectiek en onzekerheid, maar ook voor risicomijding.

Immers een re-integratiebedrijf heeft dan net zijn organisatie op poten gezet in een gemeente als hij te horen krijgt dat hij bij de volgende aanbesteding weer buiten de boot valt.

Dat betekent dan reorganiseren en personeel ontslaan, terwijl de re-integratietrajecten nog doorlopen.

Dat bevordert de kwaliteit niet en zet tegelijk een rem op innovaties.

Gemeenten voeren ook meer regie.

Enerzijds door meer losse producten in te kopen; namelijk alleen die nodig zijn.

En anderzijds door meer voortgangscntrole tijdens de rit.

In het begin waren er eens per jaar of hooguit eens per kwartaal contacten.

Nu is dat al gauw eens per maand over de voortgang van de contracten en is het contact tussen de casemanager van de gemeente en de consulent van het re-integratiebedrijf over klanten soms wekelijks.

Strategie 2: Meer zelf doen

Een andere strategie voor gemeenten is om meer zelf te doen.

Daar zijn diverse varianten in te onderscheiden.

Er is bijvoorbeeld verschil in de máte waarin zaken zelf worden gedaan.

Een klein deel van de gemeenten doet alles zelf, een klein deel helemaal niks.

Circa de helft van de gemeenten doet maximaal 20% in eigen beheer.

Dat als gevolg van het vervallen van de aanbestedingsverplichting gemeenten weer alles zelf zouden doen – zoals wel werd voorspeld- is niet aan de orde.

Ook is er verschil in vormgeving van het zelf doen.

De ene gemeente noemt zelf doen de uitvoering door het SW-bedrijf, de ander uitvoering door de Sociale Dienst zelf.

Maar ook bij uitvoering door de Sociale Dienst zelf, worden soms weer consultants van re-integratiebedrijven ingehuurd.

Zaken die veel zelf gedaan worden zijn:

- **De werkgeversbenadering, het verzamelen van vacatures.**

Gemeenten vinden het handig om zelf, of samen met het CWI, werkgevers te benaderen.

Werkgevers willen ook zelf wel contact met de gemeente.

Die heeft ze immers iets te bieden, bijvoorbeeld cliënten met een loonkostensubsidie.

Of soms zijn de contacten er al via economische zaken of via de vroegere WIW-ID-plekken.

- **Ook jobhunting, het zoeken van een baan voor een individuele klant, bemiddelen wordt veel in eigen beheer gedaan.**
- **Diagnoses gaan gemeenten ook steeds meer in eigen beheer doen.**

Ze willen goed zicht op de mogelijkheden van de klant en de diensten die daarvoor ingezet zouden moeten worden.

Zo kunnen ze meer regie voeren.

- **Het zijn dus de kop en de staart van trajecten die gemeenten regelmatig in eigen beheer nemen.**
- **En tenslotte Work First.**

Strategie 3: Introductie van maatwerk en nieuwe producten

Er zijn veel nieuwe ideeën in ontwikkeling op de gemeentelijke re-integratiemarkt.

Een grote trend is natuurlijk Work First.

Een paar jaar terug deed slechts een enkele gemeente dat.

Nu volgens mij bijna alle gemeenten.

Wel lijken er steeds meer gemeenten te komen die dit nadrukkelijk gebruiken als diagnose-instrument.

Niet alleen klerenhangers maken, maar ook 16-20 uur per week testen doen, kijken waar de interesses en mogelijkheden liggen en solliciteren.

Na 6 of 13 weken kan dan of een succes worden geboekt, omdat iemand een baan heeft gevonden of geconstateerd worden wat er nog aan schort en een gericht traject worden ingekocht.

Dress for succes is een ander nieuw instrument: iemand de juiste kleding geven voor een sollicitatie of een baan.

**Iemand in de gemeente Almelo had op tv “Make me beautiful”
gezien en bedacht dat dit ook goed zou zijn voor
bijstandsgerechtigden.**

**Door een make-over kan het zelfvertrouwen van een cliënt stijgen.
En kan hij of zij een goede indruk maken op een nieuwe werkgever.
Andere gemeenten hebben het project van Almelo in een NOVA-
uitzending gezien en apen dat nu weer na.**

**NLP, Emiel Ratelbandachtige trajecten, ook wel “Vage
Praatrajecten”.**

**Door op de cliënt in te praten, “je kan het”, wordt geprobeerd het
zelfbeeld op te vijzelen en cliënten naar werk toe te praten.**

Huffertrajecten, ook wel pesttrajecten genoemd.

Deze trajecten worden ingezet om hufters de uitkering uit te pesten.

**Deze trajecten worden ingezet voor vermoedelijke hufters, mensen
waarvan de sociale dienst het idee heeft dat ze naast hun uitkering
inkomsten hebben uit zwartwerk of criminele activiteiten.**

Deze hufters worden dan flink aan het werk gezet.

**Daar hebben ze meestal geen tijd voor vanwege hun andere
activiteiten.**

Daarom zeggen ze hun uitkering op.

En tenslotte Sporttrajecten, het onderwerp van vandaag.

Gemeenten zetten sporttrajecten in om mensen weer in beweging te krijgen op weg naar werk.

Gemeenten zetten deze trajecten in voor met name het ‘*zittend / rustend*’ bestand.

Dit kan in mijn ogen om een aantal redenen een goede methode zijn.

Allereerst natuurlijk omdat sport de conditie kan verbeteren.

De RWI heeft in het verleden leerwerkprojecten voor bijstandsgerechtigden in de tuinbouwsector gesteund.

Maar daar bleek de lichamelijke arbeid vaak te zwaar te zijn voor mensen die langdurig in de uitkering zaten.

Door voorafgaand aan zo’n leerwerktraject via sport de conditie te verbeteren kunnen gemeenten dit probleem ondervangen.

Daarnaast kan sport mensen helpen weer in zichzelf te geloven.

Door te sporten ontdek je dat je meer kunt dan je zelf voor mogelijk had gehouden.

En tenslotte sporten mensen vaak in groepen, daardoor kan een proces ontstaan waarbij mensen elkaar motiveren en ondersteunen en worden natuurlijk sociale vaardigheden ontwikkeld.

Dat wil natuurlijk niet zeggen dat ik vind dat iedereen die deelneemt aan een re-integratietraject nu meteen een sporttraject moet krijgen. Het gaat immers om maatwerk.

Wat voor de één werkt, werkt voor de ander niet.

Ook zal niet iedereen het nodig hebben.

Bovendien moet worden opgepast dat het niet een te op zichzelf staand instrument blijft.

Het is heel belangrijk om het in te bedden in een breder traject.

Nu wil het nog weleens gebeuren dat mensen na een traject met sport beter gemotiveerd zijn en een betere conditie hebben, maar dan niet snel een baan of vervolgtraject krijgen aangeboden.

Dan zakt de motivatie en conditie weer weg en zijn we terug bij af.

Maar als het sport past in het traject en bij de cliënt dan denk ik dat een traject met sport mensen in beweging kan brengen op weg naar werk!